

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

в цілий рік . . . 20 кор.
в пів року . . . 10 кор.
в чверть року . . . 5 кор.
в місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

в цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
в пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Пощовине число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вареш ми очі і душу ми вареш: а не возьмеш мплости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — В Руслашових псалмів М. Шапкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5¹/₂ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під
ч. 1. пл. Дембровського (Хорун-
щини). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає злише
на попереднє застереженє.—

Рекламації неопечатаніє
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні доносєня по 30 сот.
від стрічки.

Гнилець серед мадярских независимців.

(*) З великим шумом вели мадярські независимці під проводом Кошута завзяту боротьбу проти сеї правительственной системи в Угорщині, до якої положив підвалини Деак в 1867 р. Ліберальне сторонництво під напором сеї боротьби занепало зовсім, а независимці, злучені з іншими сторонництвами опозиційними повалили і Тісу і Феерварого і захопили керму правительства в свої руки. Чимало таких угорских політиків, що не спочували независимцям, але бажали спасти свою популярність, перебігло до табору независимців, або споріднених з ними сторонництв. При державній кермі стануло тепер міністерство, покликане головнє зпоміж независимців і величало себе вельми чванливо «великим міністерством». Весь світ політичний вижидав тепер, чого то не докаже в Угорщині се велике міністерство! Аж ось небавом показало ся, що угорська коаліція, котрої впливом є теперішнє міністерство угорське, є штучно склеїна і що вже кілька разів виринали посеред неї таки суперечности, що могли довести до розпаду. Суперечности бувають і в найздоровших політичних організмах і доводять нераз до розділу і новотворів, але сей розділ не наносить великої шкоди, наколи розділені частини у внутрі здорові.

Тимчасом в останних часах виявили ся такі позначки морального зіснутя і занепаду посеред коаліції а особливо посеред независимців, що можна сподівати ся повного розкладу і занепаду коаліції. Сі докори, які свого часу підносила угорська коаліція проти Куена-Гедерварого, видають ся діточою казочкою супроти сего, що тепер виходить на яву в Угорщині. У внутрі независимців, котрі, здавало ся, перевернуть відворотним бігуном мадярський гльоб, загніздив ся такий гнилець, що може знищити не лише сторонництво независимців, наколи оно не вигубить з посеред себе сего гнильця, але й цілу угорську коаліцію.

Міністер справедливости, Польоні, оден з найбільших стовпів сторонництва независимців, допускав ся ще яко адвокат і бурмістр таких надуживань, що не хоче ся прямо вірити всему тому, що проти него виводять. Радник двора і бувший бурмістр Гальмоша мав відвагу прилюдно виступити з тими докорами і відклонював всякі заходи Польо-

нього до оправданя та заявив, що лише перед судом буде одвічати за се. Деякі товариші Польонього, а особливо гр. Андраші і наставали, щоби Польоні очистив ся перед судом, инакше він, гр. Андраші, не може з ним оставати в міністерстві. Одначе Польоні хитро хотів висунути ся. Гальмоша принежено відкликати обжалованє, а хоч прилюдна опінія а також гр. Андраші домагали ся, щоби він уступив з міністерства, Польоні держить ся теки, як репях кожуха.

Але замість стероризованого Гальмоша виступив проти него посол Лендєль і тепер ціла гнилизна так воняє на весь світ, що Польоні посуджуваний о крадежи, проневерства, перекупства і вимушуванє не може дальше удержати ся на своїм становищі. Міністер-президент Векерле по довгій нараді міністерській прибув до Відня, щоби цісареві пояснити стан цілої справи, в котру втягнувано найвисші круги політичні і двірські. Отак виглядає се сторонництво, котре рвало ся до керми державної і котрого «масова політика» припадала до вподоби навіть нашій національній демокрації. Hochmut kommt vor dem Falle, і хто знає, чи сї події не будуть початком кінця теперішньої системи в Угорщині.

Testimonium paupertatis...

(Конець).

Радикальні агітатори вишукали собі якусь «клерикальну партію», щоби мали приточину до напасти на духовенство. Ся «клерикальна партія» має ділати на згубу народа, а тільки для користи (!) сьвящеників. Яко рекомпензату у народній роботі на місце духовенства намагають ся радикали висунути народнє учительство. Хотий не хочемо нічим унімати учительському станови, однак мусимо тут заявити, що до завданя народного проводу він не доріс і ледви чи коли доросте. Обовязки народного учителя в научаню дітий є так тісно означені, а абсорбуючі єго весь час і сили, єго становиско супротив шкільних властей таке зависиме, — що найкрасше він сповнить свою місію, коли в школі попри штку читаня і писаня, навчить дітий і молодіж дечого гарного, сьвітлого, патріотичного. До ширшої, політичної діяльности не пособляє учительству ані єго стан, ані степєнь образованя, ані єго материяльні средства. Ся задача в

селі мусить припасти сьвященикови вже з природного висліду річий.

Не инакше стоить питанє і на Україні. Хотячи оживити українського кольо-са, мусять люди, що під добу стоять при кермі українського руху, головнє редактори «Ради» і «Рідного краю», спитати себе, хто в силі прочуняти мільони народу в широкому українському степу. Пренумераторів їхніх газет можна почислити на сотки, добре фунгуючі школи на Україні чи не на десятки, а душ українських, жадних сьвітла науки є мільони! Тільки духовенство могло би піднести, просьвітити ті маси, на жаль оно потонуло майже все у московскім царствю. Отже заходить питанє, чи треба там старань задля знаціоналізованя духовенства, чи красше відцурати ся зденационалізованої церкви? Хотий не легка є тут відповідь з огляду на російські відносини, то всеж таки, опираючись на всесьвітнім досьвіді розвою народів, мусимо засадничо заявити: народ без церкви є немислимий! Відбираючи єму церковну єдність втрутить ся єго у поганій сектантизм, сьєвірство, розтворить ся широко брами церковному шарлатаньству, яке буде точити єго живі соки народні і підривати єго сили.

Наглядний доказ сего бачимо між нашими переселенцями в північній Америці. Зразу страх як они тішили ся своєю свободою в релігійних справах і заходили ся коло заснованя «самостійної рускої церкви», а далі вже їм самим стало досить тих чварів, сварок і бійок, клевет та плюгавленя, соблазни в домах, присьвячених молитві і піднесеню духа. І всеж таки там, в свободнім краю Нового сьвіта ціла народна організація гуртує ся довкола церкви, а провід народних справ взяли в свої руки ніхто инший, як тільки сьвященики!

Томуж ми і назвали «сьвідотвом убожества» політичного змислу сесе кокетованє «Діла» з радикалами, потуранє а навіть пособлюванє їх напасти на руске духовенство і усуванє після можности духовенство на послідний план в народній організації, уважаючи єго як tantum necessarium, яке треба толерувати до часу. Мимо сего невиразного становиска головногг органу націонал-демократів духовенство працює щиро в єго сторонництві, але не тому, щоби поділювало погляди «Сьвященика», якого допись ми навели в початках сеї статі, лиш тому, що народна справа їм дорога, і вони радіб не причиняти ся до дальшого розедненя нашого народа. З се

причини також, а не з жадних інших мотивів і виглядів, промовляв і «Руслан» за єдністю руско-українських, народних партій при наступаючих виборах до державної ради, як і в цілій передвиборчій акції. Натомість ті політики, що захопили керму народних справ в свої руки, перемінивши назву давнього народовського сторонництва на націонал-демократичну вівіску, — мислять за багато на сю патріотичність уміркованих партій і людей, коли не оглядаючись на них, зразу хотіли робити «зделку» з кацапами, а відтак стрітившись з сеї причини з загальними протестами, стали кокетувати з радикалами. До чого доведе така подвійна гра без програми і без засад — покаже найблизша будучина.

Буча на університеті.

Цілком неправдиво польська праса старає ся надати цілому рухови української молодіжи в університетській справі характер якогось розбишацкого наїзду, дикої оргії гайдамацких інстинктів. Пригадаємо тільки, що на чолі демонструючої молодіжи стояли завсїгда найсолідніші під кожним зглядом одиниці, супроти яких всі ті низькі клевети вшехпольського дневникарства про дикість і брак виховання демонстрантів остаять очевидно неправдою. Довший час проводив молодіжи в її університетській акції п. Старосольский, який відтак по зложенню докторату виїздив для дальших студий за границю. На чолі депутації до ректорату заяву про підняте сецесії з університету зложив ректорови п. Богдан Барвіньский, звісний вже зі своїх історичних монографій і критик, опертих на численних жерелах. Депутацию соцесіоністів до міністра Гартля вів п. Евген Бурачинський, один з найспосібніших медичних студентів, який в можливо найкоротшім часі п'яти літ зложив всі іспити з відзначенням і є тепер чинний яко практикуючий лікар при львівських шпиталях. Вкінці при останній іматрикуляції складає руску заяву в імені молодіжи п. Цеглинський, син загально поважаного і любленого директора рускої гімназії в Перемишли, який певно виніс з дому інші прикмети, як ті, які приписують польські дневники проводирам «гайдамацкої дзичи». Ні, панове, наша молодіж се не якісь «Фуковці» недостаточної інтелігенції, сумнівої моральности і загадкової екзистенції — се може за горяча, в якійсь частині може для нас, старших, за радикальна, але завсїгда ідейна, образована і свїдома молодіж, якої не повстидав би ся жаден інший культурний народ.

Що при кожнім таким руху случаяють ся події, яких з огляду на саму справу треба жалувати, ба, яких кожний культурний чоловік мусить встидати ся і всякий справедливий не може не осудити строго — се вже доконечний вислід того бизвихідного примусового положення, у яке могучі сего свїта втискають нестримно проявляючу ся волю загалу. Коли навіть учені правники виводять, що закон є тільки, змодифікова-

ною волею загалу а ся є виразом реальних потреб суспільности, то виходить ясно, що треба дати відповідний спосіб і дорогу тій воли загалу, щоби она потреби суспільности могла уладнати відповідними законами. А який жеж спосіб і яка дорога остає рускій суспільности до осигнення рідної сьвятині науки? Які страшні прояви бачимо тепер в Росії в Королівстві польськїм! Борба за найвиспї ідеали людства виродила там прецінь таку масу злочинів бандитизму, але чиж за него можна осуджувати польську суспільність, яко некультурну, склонну до рабунку, скритоубийства і т. д. Чиж можна за се видити хотьби скрайні партії, які супротив внету противставили терор? Коли львівські соціялісти не допустили з сеї причини до представлення драми «Ми», то вся польська праса, навіть ворожа соціялістам, станула по їх стороні, підносячи, що не належить генералізувати блудів і тим способом шкодити самій свободолобній справі, з брудною купілію вилити і дитину.

Тому то і сему академікови, що посилаючи кондоленційну картку др. Віняжови, уважав за потрібне додати примітку: «*Rusin lecz nie opryszczek*» ми зробимо записку «*ale w każdym razie pikszepnik!*» А наше обуренє зрозуміє певно і кожний Поляк, що вміє шанувати свою народність.

Наші нещасні польско-руські взаємини вже і так псують характери, затрувають пожитє, спиняють розвій краю Польска шовіністична праса, не стараючи ся усунути причини вражди між молодим поколінням, сїє розлад на довгі літа своїм нетерпимим становиском в університетській справі. Чи се вийде на користь польській справі взагалі — не наша річ судити; знаємо тільки, що борючи ся за своє справедливе домаганє Русини тільки зискають без згляду на спосіб борби. Бо навіть дикий, геростратский вчинок, піднятий в добрій справі стає з часом ясним, чистим, високим. Се знають найліпше Поляки, які в апотеозованю своїх героїв посунули ся аж до культу валенродизму. Але на разі ся борба межи молодими, загорілими людьми може прибрати зовсім погані форми. І так польська молодіж заявила на своїх зборах, що нікого з учасників демонстрації не стерпить побіч себе на лавках університетских, — отже є се заповідь дальших бурд і побоїв, а приватно довідуємо ся, що побите др. Віняржа задумують польські академики пімстити побитєм котрогось з професорів-Русинів!... За винного шлюсаря, будуть висіти аж два ковалі...

Нехайжеж тепер відповідають вшехпольські агітатори, які довели справу до того стану — до чого доброго може довести таке поступованє в справі найдоскульнійшої, загальної і нездержної потреби руского народа? Хотяй виводи п. Будзиновского ми не вважаємо за нічо більше, як тільки за погрози, то всеж таки вважаємо своїм обовязком звернути увагу міродатних кругів, що не годить ся так сильно проявляючому ся бажаню руского загалу ставити непоборимих запор, а треба доконче щонебудь зробити в справі руско-українського університету у Львові. Очевидно, що сею справою може

заняти ся тільки нова державна рада, однак до сего часу і польска суспільність повинна проявити добру волю в сій справі і заявити ся отверто за креованєм другого, окремого руско-українського університету, а тоді певно зникло би подражненє і наступили би терпимі відносини на теперішнім до якогось часу еще польско-руским університеті.

Н О В И Н К И.

— Календар. Ві в т о р о к: руско-кат.: Покл. ок. св. Йоана; римо-кат.: Франца Салез. — В с е р е д у: руско-кат.: Антонія Велик.; римо-кат.: Мартини.

— Премієра на рускій амат. сцені у Львові. Пригадуємо львівській громаді, що заповідженє представленє комедії Карпенка-Карого «Житейске море» відбуде ся в неділю дня 3. лютого с. р. в сали тов-а «Гвезда» о годині 7. вечером. Дохід призначений на будову руского театру та на «Руску захоронку.» Аматори доложили всіх старань, щоби вистава випала як найліпше, а коли зважити ще й ціль доходу, то сподіємо ся, що сая буде битком заповнена В антрактах буде пригравати військова орхестра. Ціни місць: фотель І-рядний 2 К, ІІ-рядний 1 К 50 с, крісло 1 К, партер 50 с. Білети можна дістати вчаснійше в «Сокільскім Базарі» а в день представлення від 6. год. при касі.

— Від проф. д-ра К. Студинського одержуємо отсе письмо з просьбою о поміщенє: Довший час не сходить з уст деяких людей моя кандидатура до надзираючої Ради «Дністра», при чім дехто підсуває мені, будьто би я звалив кандидатуру до надзир. Ради проф. Шухевича. Підносять також проти мене заміти, що я посьмів явити ся на зборах «револьвючючих урядників». Я мовчав довший час, а що сплетні на сю тему дальше курсують, я вважаю відповідним дати отсї виясненя. В часі минулорічних сцисий між персоналом «Дністра» а дирекцією запросили мене урядники «Дністра» на свої наради. Я йшов туди верадо, бо вважаю се непорозумінз внутрішню сравою «Дністра» і до неї мішати ся не хотів. Коли я остаточно на зборах явив ся, то вчинив тому, щоби мати інформації про сю справу не лише від директорів «Дністра», але й від персоналу. Пішов я еще й тому, бо знав, що персонал в своїм подражненю може йти за далеко і причинити ся до ще більшого розладу в Товаристві, яким ми всі дорожити і гордити повинні. Мого кроку я не жалує. Я подав урядникам цілий ряд інформацій, певно корисних і для них самих і для Товариства. По зборах умістив я коротку нотатку в «Руслані» під заг. «Нечуване», за яку приймаю повну відвічальність. Небавом по зборах запропонувано мені від частини львівських членів «Дністра» вибір до надзираючої Ради Товариства. Я відіповів, що сам кандидувати не буду, що не зроблю за собою ані одного кроку, що однак евентуальний вибір прийму не на те, щоби, як тоді вже пускавхтось поголоски, розбивати дирекцію, а спеціяльно заслуженого директора д-ра Кулачковского, але на те, щоби вирівнувати суперечности і лагодити оправдані вимоги персоналу з дражливостию головного директора. Чотири дни перед загальними зборами «Дністра» по розмові з одним з провідників Народного Комітету, в якій я зазначив, що не кандидує, лише мене кандидують, що волівби я не ввійти до надзираючої Ради, а рад би бачити на своїм місци правника, що спеціяльно тепер не залежало би мені на моім виборі, бо я мав би стати тим тараном, що вибє з дирекції проф. Шухевича, — по сій розмові я перестав бути кандидатом. Я зрєзигнував тоді в користь д-ра Охримовича, за яким Народний Комітет побивав ся і якого вибір перевів. Тому не влав на мене

